TIETOSUOJAVALTUUTETUN TOIMISTO

Lausunto

TSV/11051/2025

13.10.2025

Sivistysvaliokunta
sivistysvaliokunta@eduskunta.fi

Asia: HE 133/2025 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valtakunnallisesta osaamistietovarannosta ja siihen liittyviksi laeiksi

Tietosuojavaltuutetun lausunto

Tietosuojavaltuutettu kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa ja esittää kunnioittavasti seuraavaa.

Osaamistietovarannon tarkoitus ja tietosisältö (1 §, 3 § ja 8 §)

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki valtakunnallisesta osaamistietovarannosta, johon talletettuja tietoja käytettäisiin tukemaan henkilöiden koulutus- ja uravalintoja sekä osaamisen kehittämistä. Rekisteröity voisi myöhemmin hyödyntää osaamistietovarannon tietoja koulutus- ja urasuunnittelussa sekä osaamisensa kehittämisessä käyttämällä tietovarantoon liittyvää digitaalista Osaamispolku -palvelua. Tietoja voisi käyttää myös tietopohjana opetuksen, koulutuksen, ohjauksen ja osaamisen tilannekuvan ylläpitämiseksi ja niiden kehittämisen ja ennakoinnin tueksi.

Tietovarantoon talletettavien tietojen tulee liittyä henkilön koulutus- ja työhistoriaan, osaamisiin sekä koulutusta, työuraa ja osaamista koskeviin suunnitelmiin ja tavoitteisiin. Tietovarantoon voi antaa myös tarpeellisia tietoja omasta opinnäytetyöstä, tieteellisestä tutkimuksesta, itselle suoritetuista psykologisista testeistä ja soveltuvuuskokeesta, todistuksista, osallistumisesta yhdistystoimintaan ja vapaa-ajanharrastuksista. Osa tiedoista voi siten olla salassa pidettäviä ja tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 1 kohdan perusteella erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia, mikä vaikuttaa henkilötietojen käsittelystä aiheutuvan riskin arviointiin. Henkilö arvioi itse, mitkä tiedot hänen on tarpeellista ja salassa pidettävien tietojen osalta välttämätöntä tallettaa tietovarantoon edellä mainittuihin tarkoituksiin. Sen vuoksi rekisteröityjen informoinnilla ja neuvonnalla on keskeinen rooli henkilötietojen käsittelyssä. Lisäksi tietovarannon sisältöön vaikuttaa esityksen 8 §:n mukainen rekisteröidyn oikeus tietojensa siirtämiseen osaamistietovarantoon.

Henkilötietojen käsittelyn perusteeksi on arvioitu tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan e alakohta ja erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvien tietojen käsittelyn osalta tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 2 kohdan g alakohta. Suojatoimien osalta on viitattu tietosuojalain 6 §:n 2 momenttiin. Esityksessä on myös todettu, että henkilötietojen käyttö myöhemmin muihin tarkoituksiin edellyttäisi pääasiassa rekisteröidyn suostumusta suojatoimena.

TIETOSUOJAVALTUUTETUN TOIMISTO

Henkilötietojen säilyttäminen (4 §)

Jos henkilö haluaa tallettaa tietojaan osaamistietovarantoon, tietoja säilytettäisiin siellä esitetyn 4 §:n mukaan niin kauan, kunnes hän itse poistaa tietonsa. Kuitenkin yhteisrekisterinpitäjinä toimivilla Opetushallitus ja Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskus voisivat tarvittaessa määrittää henkilötiedoille muita säilytysaikoja tiedonhallintalain 21 §:n 1 momentin perusteella. Erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvien tietojen säilytysajasta ei ole ehdotettu säädettäväksi erikseen. Totean, että henkilötietojen säilytysaika tai, jos se ei ole mahdollista, tämän ajankohdan määrittämisen kriteerit ovat niitä asioita, joista rekisteröityä tulee tietosuoja-asetuksen 13 artiklan mukaan informoida silloin, kun henkilötietoja saadaan rekisteröidyltä.

Esitetyn 4 §:n perusteella näyttää siltä, että rekisteröity ei voisi poistaa niitä tietojaan, joille on katsottu tarpeelliseksi määritellä säilytysaika. Rekisteröidyllä on myös mahdollisuus pyytää tietosuoja-asetuksen 17 artiklan perusteella tietojensa poistamista. Vaikuttaa siltä, että niiltä osin, kun säilytysaikoja ei ole katsottu tarpeelliseksi määrittää, henkilötiedot säilytettäisiin henkilön eliniän, ellei rekisteröity ole pyytänyt tietojensa poistamista sitä ennen, koska Opetushallituksen tulee poistaa osaamistietovarannosta sellaisten henkilöiden tiedot, jotka eivät ole enää elossa. Esitän vielä harkittavaksi säilytysajan täsmentämistä.

Henkilötietojen käsittely tekoälytoiminnallisuuksien kehittämiseen (7 §)

Myös tekoälyjärjestelmien käyttöönotossa sovelletaan henkilötietojen käsittelyyn tietosuoja-asetuksesta. Esityksen mukaan tekoälyä hyödyntäviä palvelun toiminnallisuuksia voidaan tarvittaessa kehittää osaamistietovarannon sisältämillä henkilötiedoilla. Tarkoituksena on esityksen perustelujen mukaan varautua tuleviin kehittämistarpeisiin ja siihen, että alkuvaiheessakin osaamistietovarantoon talletetut tiedot olisivat tarvittaessa käytettävissä. Henkilötietojen käsittelyn on arvioitu perustuvan tekoälyn koulutuskäytössä tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan e alakohtaan. Henkilötietoja ei saa luovuttaa kolmansille osapuolille. Esityksen perusteella jää epäselväksi, koskeeko tällainen käsittely myös niiden henkilöiden tietoja, jotka eivät ole esityksen 5 §:n mukaisesti itse valinneet automaattisen käsittelyn hyödyntämistä.

Henkilöllä on esitetyn 7 §:n perusteella oikeus kieltää tietojensa käyttäminen edellä mainittuun tarkoitukseen. Esityksestä ei ilmene, milloin tästä oikeudesta kerrottaisiin henkilölle. Lisäksi rekisteröidyllä on käytettävissään tietosuoja-asetuksen 21 artiklan 1 kohdan mukainen vastustamisoikeus. Näiden kahden oikeuden välistä eroa ei ole arvioitu esityksessä tarkemmin.

Henkilötietojen luovuttaminen (9 §)

Esitetyn 9 §:n mukaan henkilötietojen luovuttaminen perustuisi rekisteröidyn tai hänen huoltajansa suostumukseen. Kyse on suojatoimesta eikä tietosuoja-asetuksen 7 artiklan mukaisesta suostumuksesta. Henkilötietoja voisi kuitenkin luovuttaa yleisen edun mukaisia arkistointitarkoituksia, tieteellisiä ja historiallisia tutkimustarkoituksia sekä tilastollisia tarkoituksia varten esitetyn 9 §:n perusteella. Esityksen perusteella jää

TIETOSUOJAVALTUUTETUN TOIMISTO

epäselväksi, voisiko arkistoon luovuttaminen koskea myös niitä tietoja, jotka henkilö on esityksen 4 §:n perusteella halunnut poistaa.

Tässä yhteydessä saatetaan vielä tiedoksi, että Euroopan tietosuojaneuvostolta on antanut joulukuussa 2024 tietosuoja-asetuksen 64 artiklan 2 kohdan perusteella lausunnon tekoälymalleista: tietosuojaperiaatteet tukevat tekoälyn vastuullista kehittämistä. Linkki lausuntoon https://www.edpb.europa.eu/our-work-tools/our-documents/opinion-board-art-64/opinion-282024-certain-data-protection-aspects_en.

Allekirjoitus

Anu Talus
Tietosuojavaltuutettu

Anne Tamminen-Dahlman
Ylitarkastaja

Asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi tarkistaa tarvittaessa tietosuojavaltuutetun toimiston kirjaamosta.

Yhteystiedot

Tietosuojavaltuutetun toimisto
Sähköposti: tietosuoja@om.fi
Postiosoite: PL 800, 00531 Helsinki
Puhelinvaihde: 029 566 6700
Verkkosivut: tietosuoja.fi

Digital PDF Signature / Digitaalinen PDF-allekirjoitus
Anne Tamminen-Dahlman
Ylitarkastaja
Tietosuojavaltuutetun toimisto
anne.tamminen-dahlman@om.fi

Digital PDF Signature / Digitaalinen PDF-allekirjoitus
Anu Talus
Tietosuojavaltuutettu
Tietosuojavaltuutetun toimisto
anu.talus@om.fi